Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 franci, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brasovŭ:
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 193. Brașovŭ, Mercurĭ, 1 (13) Septemvre 1893.

Rĕspunsurile monarchului și guvernulŭ.

Brașovŭ, 31 Augustŭ v.

Judecândŭ după direcțiunea și spiritulŭ, ce se cuprinde în rĕspunsurile date în Boroș-Șebișŭ de Maiestatea Sa la bineventarea clerului românŭ de amêndouĕ confesiunile, trebue sĕ mărturisimŭ, că ministrulŭ-președinte Wekerle nu s'a distinsŭ nicĭdecum prin redactarea acestorŭ rĕspunsurĭ, nicĭ ca sfătuitorŭ alŭ Corónei, nicĭ ca ministru responsabilŭ și mai puținŭ încă ca bărbatŭ de statŭ.

Décă după atâta amarŭ de timpŭ, în care regimulŭ ungurescŭ a trebuitŭ sĕ facă trista esperiență, că n'a fostŭ în stare sĕ câștige simpatiile naționalilorŭ nemaghiare pentru noua formațiune a raporturilorŭ politice din acestŭ statŭ, décă, ḑicemŭ, după atâta timpŭ nu scie sĕ stea înainte decâtŭ érășĭ cu vechiulŭ cântecŭ despre necesitatea celei mai perfecte concordii dintre naționalitățĭ și despre datoria lorŭ de-a respecta legile și Constituția — atuncĭ, ḑĕu, nu ne póte nicĭdecum impune înțelepciunea de statŭ ungurésca și încă și mai puținŭ ne póte insufleți tactica politică, cu care guvernulŭ își dă aerulŭ de-a trece cu ușurință peste soluțiunea unei cestiunĭ din cele mai grave câte s'au ivitŭ de-o miiă de anĭ în viéța țĕrilorŭ Corónei S-lui Ștefanŭ.

Despre bunele intențiunĭ ale monarchului pentru binele și prosperarea supușilorŭ sĕi, fără deosebire de religiă și naționalitate, n'amŭ statŭ nicĭodată la îndoială. Décă însĕ într'unŭ momentŭ solemnŭ, când se tractéză de-a potoli adênca nemulțumire, ce domnesce între popórele acestui statŭ față cu regimulŭ Majestății Sale, ministrulŭ președinte Wekerle vine, și după obiceiulŭ sĕu, s'ascunde la spatele monarchului, vrêndŭ s'acopere cu iubirea lui de popóre și cu lealitatea și alipirea acestora către suveranŭ și dinastiă, pĕcatele unei stăpânirĭ destrăbălate, care singură pórtă vina, că națiunile acestui statŭ suntŭ astăḑĭ așa de departe încă de acea frățéscă armoniă și bună înțelegere, ce o doresce Maiestatea Sa, trebue sĕ regretămŭ adêncŭ totala lipsă de sinceritate, de seriositate și de respectŭ față cu marea și sânta problemă a capului statului, ce o manifestă primulŭ sĕu consiliarŭ printr'o astfelŭ de apucătură, care numai genială nu póte fi.

In amintitele rĕspunsurĭ majestatice guvernulŭ apeléză la legĭ și la Constituția. Apoi de ce se tractéză aḑĭ în procesulŭ dintre regimulŭ ungurescŭ și naționalitățĭ, care în timpulŭ din urmă a produsŭ atâta neliniște în țéră, décă nu și de aceea, că în raporturile cu națiunile nemaghiare, tocmai stăpânirea ungurésca este, care calcă legile și constituția și toleréză sĕ fiă călcate ḑilnicŭ, sub devisa intereselorŭ mai înalte ale elementului domnitorŭ, cele mai sacre principii de dreptate și de echitate?!

„Șovinismulŭ esageratŭ și condamnabilele demonstrațiunĭ de stradă“, despre carĭ făcŭ amintire Monarchulŭ, în rĕspunsulŭ către Episcopulŭ Pavelŭ, nu constitue óre cea mai viuă dovadă despre acea culpabilă tolerare a guvernului ungurescŭ și nu-șĭ dă acestŭ guvernŭ însușĭ o o palmă, când în legătură cu meritata condamnare, ce în casulŭ de față era neîncungiurabilă, se vede constrînsŭ a apela la „adevĕratele interese ale tuturorŭ cetățenilorŭ“?

Ei bine, unde încetéză interesulŭ de predomnire despotică a guvernului ungurescŭ și-a afiliațilorŭ sĕi și unde se începŭ adevĕratele interese ale tuturorŭ cetățenilorŭ?

Despre acésta nu ni-se dă nicĭ o deslușire! Și fiindcă vedemŭ accentuându-se totŭ numai necesitatea concordiei între naționalitățĭ și a respectării legilorŭ și constituției, dér nu vedemŭ nicăirĭ indicatŭ modulŭ: cum sĕ se realiseze acéstă concordiă și cum și pe ce cale sĕ se dobêndésca sprijinulŭ și conlucrarea popórelorŭ pentru esecutarea legilorŭ și a constituției — trebue sĕ credemŭ, că guvernulŭ Majestății Sale e hotărîtŭ a stărui și mai departe pe cărarea prăpăstióră, pe care a apucatŭ în cestiunea naționalităților; că nu se gândesce a face nimicŭ pentru delăturarea relelorŭ și a plângerilorŭ reale și legitime ale majorității cetățenilorŭ statului, ci crede că sistemulŭ arbitrarŭ actualŭ alŭ falsului constituționalism ungurescŭ se va impune și mai departe prin forța împrejurărilorŭ și că va pute dăinui sub egida înaltei bunăvoințe pentru patriă și popórele ei, de care este condusŭ monarchulŭ.

Se vede, că consiliarii Tronului se simtŭ astăḑĭ, din nenorocire, degageațĭ de orĭ-ce responsabilitate față cu naționalitățile acestui statŭ, carĭ n'au nicĭ locŭ, nicĭ votŭ în sfatulŭ țĕrii, și se credŭ a datori considerațiune și îngrijire numai acelora, din sînulŭ cărora au eșitŭ.

E învederatŭ, că numai acésta nu póte fi calea adevĕrată, pe care sĕ se pótă asigura interesele de esistență ale statului, cimentându-se acea armoniă frățéscă dintre popórele lui, care sĕ-lŭ facă tare și neînvingibilŭ în vremurĭ de primejdiă.

A susține, că popórele ar fi cele amăgite și seduse de către Dumneḑeu mai scie ce felŭ de agitațiunĭ stricăcióse, póte fi unŭ espedientŭ fórte comodŭ pentru guvernŭ de-a se subtrage responsabilitățiĭ ce-i încumbă pentru adênca neliniște și nemulțămire dintre popóre, dér faptulŭ însu-șĭ alŭ acelorŭ „agitațiunĭ“ mărturisesce în contra politicei guvernului și dovedesce, că este de lipsă o radicală schimbare a ei, este cu atâtŭ mai de lipsă, cu câtŭ mai urgentŭ se sêmte necesitatea restabilirei păcei dintre popóre.

Guvernului ungurescŭ îi place sĕ continue fatalulŭ rolŭ de acusatorŭ și prigonitorŭ alŭ nisuințelorŭ de dreptate și libertate, ce se manifestă în sînulŭ națiunilorŭ nemaghiare. In același timpŭ elŭ însĕ uită cu totulŭ, că pórtă numirea de guvernŭ responsabilŭ și, că décă mâne tóte națiunile acestui statŭ ar fi representate după dreptate în parlamentŭ, ar pute-o păți multŭ mai rĕu decâtŭ ministerulŭ sêrbescŭ Avakumoviĭ, trebuindŭ sĕ-șĭ dea sémă pentru nesfîrșitele călcărĭ de lege și constituție, de care s'a făcutŭ și se face culpabilŭ față cu ele.

In locŭ de-a pune în gura Maiestății Sale imputărĭ netemeinice de agitațiunĭ și amăgire a poporului, cum s'a făcutŭ în rĕspunsulŭ prea înaltŭ către Episcopulŭ Mețianu, guvernulŭ, décă era pĕtrunsŭ de adevĕrata sa chiămare și de marea rĕspundere, ce-o are față cu Coróna și cu națiunile acestui statŭ, trebuia sĕ dea pe față intențiunea de-a lucra pentru delăturarea relelorŭ și abusurilorŭ de putere, ce au produsŭ fierberea și neliniștea în țéră.

Faptulŭ însĕ, că guvernulŭ n'a manifestatŭ acéstă intențiune este celŭ mai întristătorŭ semnŭ alŭ timpului de față. Și mângâerea ce nĭ-o causéză repețita asigurare de grația nestrămutată și de scutulŭ binevoitorŭ, cu care Monarchulŭ nostru e totdéuna gata a întâmpina pe toțĭ supușii sĕi, rĕmâne astfelŭ isolată de faptele guvernului „constituționalŭ“ alŭ Maiestății Sale, ce au datŭ și dau nascere nesfêrșitelorŭ nóstre temerĭ și îngrijirĭ.

Procesulŭ pentru Memorandŭ. Ungurilorŭ din Clușiu le cresce apetitulŭ mâncândŭ. Suntŭ numai câteva ḑile de când s'a pertractatŭ procesulŭ pentru „*Replică*“; pe astăḑi s'a fixatŭ pertractarea în procesulŭ de presă alŭ „*Tribunei*“ și deja în ajunulŭ acestui procesŭ „*Kolozsvár*“ relevează cu satisfacțiă, că în curêndŭ se va

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Dómna comandantă.

(Oistoriă dela o cursă de cai)

I.

Când aflà elŭ, că a fostŭ numitŭ locotenentŭ în regimentulŭ 50 de husarĭ — colonelulŭ Cambouy, garnisona Pont-sur-Sarthe — miculŭ viconte de Iabo, căḑù într'o mare desperațiune. Mai bine ar fi rĕmasŭ întréga sa viéță sub locotenentŭ în Versailles, în Saint-Germain, séu chiar în Chartres, decâtŭ sĕ devină chiar generalŭ în Pont-sur-Sarthe, de-órece acesta era nouĕ milurĭ departe de Parisŭ. Promisiunea, ce i-o dase Blanca de Chatou, că după optŭ ḑile sĕ-lŭ urmeze, era pentru elŭ o mângâere neperfectă, și când ajunse elŭ la regimentŭ, era în dispositiunea unui dogŭ mârâitorŭ. Elŭ făcù visitele prescrise și se ocupà, cum putù, cu arangiarea locuinței, care era sĕ fiă demnă pentru Blanca.

Pont-sur-Sarthe, cu tóte că avea 45,000 locuitorĭ, era celŭ mai micŭ orășelŭ de pe pămêntŭ. Fiă-care își petrece timpulŭ acolo cu spionarea vecinilorŭ sĕi. In curêndŭ fură în clarŭ, cum avea miculŭ locotenentŭ sĕ-șĭ întocméscă viéța. Indigenii așteptau sosirea „cocotei parisiene“, despre care se vorbeau atâtea lucrurĭ frumóse, cu o nerăbdare fórte mare. Vicontele n'avea nicĭ o presimțire despre flecăriile din orașŭ, la carĭ dede elŭ însă, tocmai așa, ca cum n'ar fi presimțitŭ, că abia călcase în orașŭ, și-șĭ câștigà o inimică înfricoșată în acesta.

Frumósa dómnă de chambouy, soția colonelului, care era cunoscută în armată sub numele de Andalusiana, lăsà sĕ 'i-se presenteze chiar în ḑiua întêiu noulŭ oficerŭ alŭ regimentului ei, după cum obicĭnuia ea sĕ se esprime, și-lŭ aflà întocmai după gustulŭ ei. In vêrstă de 24 anĭ, frumosŭ ca o cameliă trandafiriă și blondŭ; miculŭ de Iabo avea totŭ ce-i trebuia pentru ca sĕ cucerésca o frumseță espertă, dér care se aprindea lesne. Avea o înfățișare plăcută cu ochii sĕi scânteiătorĭ și cu mustața, ce abia îi mijise. Cincĭ orĭ șése ḑile așteptà soția colonelului, sub arme, visita inferiorului ei, aflândŭ tot-deodată, că elŭ nu se prea grăbea a-șĭ împlini datoria.

In fine în ḑiua a șéptea, ascunsă după o perdea, îlŭ vĕḑù ea apăsândŭ nasturele soneriei dela pórta de zăbrele; inima ei bătea marșulŭ generalŭ, unŭ obiceiu vechiu, de care nu se putea desbăra, orĭ de câte-orĭ vedea câte-o uniformă, și pe când miculŭ locotenentŭ străbătea curtea, îmbrăcatŭ corectŭ cu dulmanulŭ sĕu, își gândea ea, că n'au trecutŭ optŭ ḑile, de când este elŭ în Pont-sur-Sarthe, că elŭ așa-déră a ținutŭ timpulŭ prescrisŭ pentru visite și că ea n'are motivŭ, de a se simți ofensată. Luândŭ o posițiune comodă, dér îndrăsnéță, pe fotelulŭ celŭ latŭ, care era cu spatele spre lumină, aștepta sĕ intre, voindŭ ca chiar dela începutŭ sĕ-i facă impresiă. După ce ea așteptà cincĭ minute, sunà. Ordonanța, care la porunca ei era rasŭ cu îngrijire și trebuia, ca dela 2 până la 8 óre sĕ jóce rolulŭ de camerierŭ, intrà aducêndŭ pe o tavă carta de visită a vicontelui. Dómna de Cambouy îlŭ ocărì cu vehemență, că nu l'a întrodusŭ înlăuntru pe visitatorŭ; la aceste bietulŭ soldatŭ rĕspunse cu gura jumĕtate, că d-lŭ locotenentŭ și-a presentatŭ numai cartea de visită și că imediatŭ „a fugitŭ“.

Sosirea Blancei de Chatou o scóse cu totulŭ din fire pe soția colonelului. De-órece miculŭ viconte nu cunoscea nicĭ unŭ locŭ, nu se gena de locŭ. De diminéța până séra îlŭ vedeai cu Blanca, pe josŭ, călare, séu în trăsură și décă nu o vedeai, atuncĭ, după cum ḑiceau vecinii, ea cânta, rîdea și se amusa și tóte acestea ațîța mânia dómnei comandante.

Dér Blanca nu era din acele amante tăcute și sfiiciόse, ca cum suntŭ acum. Ei îi plăceau toaletele bătĕtóre la ochĭ, rîsulŭ și vorbirea sgomotósă din birturĭ. Blanca cu vêrsta ei de 28 de anĭ era unŭ esemplarŭ rarŭ alŭ șcólei dispărute. Era imposibilŭ sĕ tăinuiescĭ absența ei. In teatru, ca și la musica militară, pe stradă, în fine în tóte locurile unde se arăta în Pont-sur-Sarthe, atrăgea privirile asupra ei; presența ei lucra ca și o bombă. De repețite-orĭ dómna de Cambouy vorbise cu colonelulŭ despre „acestŭ scandalŭ“, și adecă în modŭ atâtŭ de urgentŭ, încâtŭ bietulŭ omŭ